

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
seminarju (Knaben-
seminar.)

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — **Rekopisi**
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

**Za oznanila se pla-
čuje** od navadne vrsti-
če, če se natisne en-
krat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Kaj pričakujejo nemški in magjarski prusaki od Bismarka.

Jud je drzna stvar. Pokaži devetkrat dveri židovskemu barantaču, desetokrat ti bo ponudil svoje blago. Jednako drzni so Abrahamovi sinovi kot pisarji liberalnih nemško-magjarskih listov ali novin. Kakor da bi razven liberalnih Nemcev in Magjarov in jihovih Judov živa krščanska duša v Avstriji ne imela kaj črhnoti, pišejo in ukazujejo, kako se imamo pred Bismarkom na tla zgruditi, se ga oklenoti in storiti vse, kar bo on zahteval. Od njega bi naj pričakovali rešenja iz vseh naših domačih in zunanjih težav.

Najprvije tirjajo in pričakujejo ove baže listi, naj Bismark nekaj stori, da bo liberalno gospodarstvo Nemcev in Magjarov v Avstriji zavarovano na vse veke vekov. Dalje pričakujejo in svetujejo, naj bi stopilo naše cesarstvo v colninsko zavezo z Nemčijo, naj bi skupno zaprli meje in pobirali jednako colnino od tujega blaga, doma pa bi prusko-nemško blago k nam, a naše v Nemčijo naj se slobodno ali vsaj proti neznatnej colnini prevažalo. Za divjega Turka še liberalci vedno gorijo in zato tudi pišejo za zvezo z Nemčijo in Anglijo proti vsem sovražnikom sultanovim. Svetujejo, naj bi tedaj, kedar bi sultanu za kožo šlo, naši vojaki hiteli na pomoč, zasedli Srbijo, Črnogoro, Bolgarijo in Albanijo. Kedar bi pa Bismark hotel kresniti po Francozih ali Rusih, tedaj bi naj mi njemu pomagali. Tako, pravijo, je še mogoče Slovane po vsej Evropi potlačiti in doseči, da se bodo dali mirno ponemčiti, pomagjariti in poturčiti.

Človek bi se za take sanjarije ne zmenil veliko. Ali pozabiti ne smemo, da je upliv ovih novin žali Bog le premogočen. Večina izobraženec v Avstriji jih prebira vsaki den, erplje iz njih vso svojo duševno hrano, se da po njih motiti in časih jako bedasto za nos voditi. Zato pa imajo nemški in magjarski konservativni, posebno pa slovanski listi tem bolj poudarjati svoje stališče. Mi rečemo tedaj: Bog nas varuj Bismarka, jegovih ponudeb in liberalnih nemško-magjarskih na-

svetov. Ti nam niso samo neumni, ampak tudi za obstanek Avstrije nevarni. Colninska zaveza bila bi le Magjarom na korist, drugim na škodo in prvi korak do državne odvisnosti našega cesarstva od Nemčije. Avstrijski Slovani hočemo neodvisno Avstrijo ter ostanemo vselej zvesti svojemu cesarju iz preuzvišene hiše habsburške. Mi ne tirjamo nič, kar bi žalilo nemško ali magjarsko narodnost, a za sebe zahtevamo enakih pravic, ker nosimo jednaka bremena. Mi ne gorimo ne za Bismarka, ne za turškega sultana pa tudi ne želimo vojske ne proti Rusom, ne proti Francozom, pač pa želimo, da bi doma brž otresli nemško-magjarski liberalizem in po znižanih dačah leži in boljše shajali, kakor sedaj!

Družba sv. Mohorja in jene knjige za l. 1879.

Med vesele prikazni cerkvenega pa tudi narodnega življenja radostni uvrstimo uspešno delovanje prekornostne družbe sv. Mohorja. Ravno razposlane knjige za l. 1879. opravičujejo navedene besede. Za eden goldinar prejel je vsak družbenik 5 knjig, ki bi se brez združenja težko zamogle dobiti za 4 gld.

1. Koledar za prestopno leto 1880. Iz njega poizvemo, kako se je število družbenikov zadnje leto pomnožilo za 921 udov. Vseh je bilo 25.333. Ljubljanska škofija stopila je s 9673 udov na prvo mesto. Prav tako. Središču slovenskih pokrajin spodobi se tako! Za njo pridejo Lavantinska s 8254, Goriška s 2930, Krška s 2469, Trst-Koperska s 1473, Sekovska s 144, Zagrebačka s 127, Somboteljska s 117, Senjska s 93, Poreška s 17, Videmska (na Italijanskem) z 11 udov. Družbinih dohodkov bilo je 27.411 gld. stroškov pa 27.393 tako, da se je do 17 gld. vse porabilo. Dostmrtnih udov, ki plačajo enkrat za vselej 15 gld. ali dvakrat po 8 gld., pristopilo je 16. Matici je prirastlo tako 241 gld. ter iznaša jena svota sedaj 15.603 gld. Denar je obrestinosno založen na družbinej hiši in tiskarni. 2. Slovenski Goffine ali razlaganje cerkvenega leta. Koristna

knjiga izbaja sedaj v drugem natisu, kojega nam je vrlo popravil in predelal č. g. Lambert Ferčnik, dekan v Žabnicah na Koroškem. Letos je bil izdan II. snopič. 3) Občna zgodovina za slovensko ljudstvo. Spisal Josip Staré, kr. profesor višje realke v Zagrebu. G. Staré piše čem dalje tem boljše. Slovenščina njegova je priprosta, jasna, gladka, pravilna. Izdani VI. snopič dopripoveda vsaj deloma najvažnejše dogodke srednjega veka. Jako zanimivo popisano je življenje Rudolfa Habsburškega, potem zgodovina francoska in angleška. 4) Šmar(ij)nice naše ljube Gospé presvetega Srca. Spisal Janez Volčič, znani spisovatelj pobožnih knjig na Kranjskem. Ove Šmarijnice se bodo mesenca maja 1880 gotovo po vsem Slovenskem rabile. Kdor si knjigo da zvezati, dobi lep molitvenik. 5) Slovenski spisovnik, svetovalec v vseh pisarskih opravilih. Te knjige smo Slovenci močno potrebni in moramo družbej pa tudi pisatelju g. Andreju Praprotniku vsi hvalježni biti, da se je precej v prvem natisu tako dobro sestavljena izdala. Da bo njo treba v par letih zopet natisnoti, o tem ni dvomiti. Treba jo bo popraviti in povekšati, ker Slovenci bodemo tako dolgo tirjali, dokler ne dosežemo slovenskega uradovanja pri naših gosposkah, in v ta namen nam je spisovnika neobhodno treba. Župani slovenski bodo veliko porabnega, vsi mnogo koristnega, in sedanje dni vedeti potrebnega, v tej knjigi našli. Svetovati je, da se knjiga brž da zvezati. Škoda, da knjigi ni pridjan imenik dotičnih nemških in iz latinščine vzetih izrazov, ki so sedaj v uradib itd. navadni in toraj obče, tudi slovenskim županom, najbolj znani, n. pr. Einantwortung, amortizacija itd. S pomočjo takega imenika bi zamogel vsak, tudi slovenščine menje vešč, dotično reč najti v knjigi. Vsakako bo knjiga veliko, veliko koristila.

Za drugo leto pripravlja odbor slavne družbe sv. Mohorjeve te-le knjige: 1) Slovenski Goffine, III. snopič; 2) Cerkvena pesmarica. Po priredbi Cecilijinega društva v Ljubljani bode „cerkvena pesmarica“ obsegala najboljše izbrane cerkvene pesmi, kakor jih poje priprosti narod pri božji službi, in druge, ki so jih zložili razni skladatelji, z notami za eden in dva glasova. Pesmam bodo sledile navadne molitve pri sv. meši, popoldanskej službi božji itd. tako, da bode „pesmarica“ ob enem molitvenik; 3) Občna zgodovina, VII. snopič; 4) Škodljive domače živali s podobami. Spisatelj je g. prof. F. Erjavec. Namen tej knjigi je seznaniti menj izobražene gospodarje s škodljivimi živali tako, da iz opisa lahko izpozna škodljivca in da v knjigi najde vse, kar bi ga utegnilo zanimati, kako se n. pr. škodljivec plodi in kako ga je moč zatreti itd. 5) Slovenske večernice, XXXV. zvezek. Prinesejo „životopis dr. Janeza Bleiweisa“ v spomin na njegovo 70-letnico, zanimivo Jurčičevo povest: „Ponarejeni bankovci“ itd. 6) Koledar za l. 1881. Nabiranje

družbenikov se lahko brž začne in sklene z zadnjim dnevom mesenca februarja 1880. Letnina je 1 fl. Kdor res svojo slovensko narodnost ljubi, širjenje zdrave omike in pravega napredka Slovincem iz srca želi, ta bo k tej čestitej in blagososnej družbi pristopil in jo vsestranski podpiral. Zraven naših časopisov je družba sv. Mohorjeva naše najkrepkejše, najzdatnije sredstvo za širjenje in utvrdivanje narodne prosvete. Podpirajmo, širimo jo!

Sv. Mohorjeva družba je plod Slomšekove ljubezni do slovenskih rojakov. Ona ima svoj sedež v Celovcu na Koroškem, na skrajni meji slovenstva, pa vsakako še na tleh, kder so nek-daj stolovali gorotanski vojvode slovenski: Vladuh, Karast, Kajtimar, skoro edini, čijih imena nam je zgodovina ohranila. Odbor šteje 9 mož: dr. Val. Müller, prošt krške stolne cerkve so vodja, Andr. Einšpieler podvodja in blagajnik, Lambert Einšpieler tajnik; odborniki so: Andrej Alijančič, stolni dekan, Vincencij Borštner, gimn. profesor, Šimen Janežič, nadporočnik, dr. Valentin Nemes profesor bogoslovja, B. K. Rosbaher, trgovec in Andrej Wieser, kaplan pri stolnej cerkvi. To so imena čestitih mož, ki nam tako srečno, uspešno in blagososno vodijo družbo sv. Mohorjevo. Hvala in slava jim!

Gospodarske stvari.

Kostanj (Castanea vesca). Njegova prireja in koristnost.

M. Za spodnje Štajersko je kostanj zelo imenitno drevo. Njegov cvet daje bučelam obilno pašo, sad njegov je okusna zdrava jed, ki trpi noter do pusta, listje daje izvrstno nastelj in les je neprecenljiv za sodarje, tesarje, mizarje in druge rokodelce. Kostanja je več sort, ki se po semenu in požlahtnovanji zarezati dajo. V mrzlih krajih je sad večjidelj drobičen, v toplejših pa znatno debelejši. Zato jih razločujemo: 1. Drobički kostanj. To je bolj divja sorta, ki se po lesih tam nahaja, kjer se kostanjevo drevo na debelo prireja, n. pr. na Nemškem v nekterih krajih, kakor na Gorskem cesti, Gozdni gori, Renkovi dolini in na Perunovi gori. 2. Rano zreli kostanj. Bolj drobni sad, ki se po vseh kostanjevih zasadih vendar pa manj pogosto nahaja. 3. Navadni kostanj. Srednje debeli sad, ki je navadno po slovenskem Štajerskem najti. 4. Debeli kostanj ali laški kostanj ali maroni. Ta sorta se nahaja po Slovenskem, najbolj pa po Laškem, od koder jo v razna mesta na prodaj privražajo. Med laškimi maroni se pa prodaja tudi marsikteri debeli kostanj, ki je na Slovenski zemlji prirastel in ki se gledé debelosti in dobrote na stran svojega laškega brata brez vse skrbi postaviti sme. Tudi po južnem Francoskem in sem ter tje po Nemškem se nahajajo celi gozdi tega zlahtnega sadu. Ob

reki Renu in na Perunovi gori se ta sorta zaploja z požlahtnovanjem na že velika drevesa.

Kostanjevo drevo se nahaja po vsi južni Evropi, sem ter tje po celih gozdih, ki so pa le po zasajanji nastali. Kostanj je občutljivo drevo, ako se mu ni pravo mesto odločilo. Nasproti pa prav močno in krepko raste, ako ste mu zemlja in lega ugodni. Ljubi le bolj gorate kraje, po ravninah le klaverno raste in pri vsakem večem mrazu lahko pozebe, kar se mu po goratih krajih nikdar ne primeri. Kar se zemljišča in lege za kostanje primerne tiče, veljajo sledeča ravnila: Po granitovih in peščenokamentih gorah slasti, če je skalovje nekoliko razpokano, da morejo korenine v razpoke vdirati in razpadanje pečin in v množevanje prstenih plasti pripomagati, raste kostanjevo drevo močno in krepko. V druge skalne sorte kostanj manj kaže slasti v apneni zemlji le klaverno raste. Ravno tako je res, da na severnih, na zapadnih in vzhodnih legah bolje stori, ko pa na južnih, če te niso z globokimi prstnimi plastmi pokrite, kar je pa le redkokdaj najti. V takih razmerah najdemo, da kostanj še po višinah od 1800 čevljev nad morsko počino prav dobro prospeva, kar nam kaže, da bi se to koristno drevo še dosti v večji meri zasajati in zarezati dalo, kakor se pa to do sedaj godi. Zaploja se to sadno drevo prav lahko po semenu, ktero se ali brž na mesto polaga, na katerem ima kedaj drevo stati ali pa v semenske grede zasaja, odkoder se potem semiči v drugem ali tretjem letu dalje presajajo. Ko se je sad za seme odbral, za kar se mora vsakokrat najdebelejši in najzdravejši sploh naj lepši sad od najlepših dreves vzeti, se polože v jeseni, ko so v ježicah na kupih nekoliko obležali ali bolje zavreli, plastoma s peskom v zaboje, ki se potem v suho klet postavijo. Zavarovati pa se morajo dobro, da miši ne morejo do njih, ki so kostanju velike škodljivke. Drugo leto začetka majnika začno kostanje za seme kaliti in to je znamenje, da je treba ga v zemljo posaditi, kamor ima priti. Kjer se ima semensko kostanje na mestu posajati, tam se zemlja čez črevelj globoko prekoplje, seme v brazde 2—3 čevlje vsaksebi polaga in na dva palca debelo s prstjo pokrije. Ali pa se izkopljejo po črevelj široke in ravno tako globoke jame tri čevlje narazen, ki se potem z izkopano prstjo rahlo zasujejo in v nje po 4—5 kostanjev posadi. Kdor si pa hoče kostanjevih dreves v drevesnici zarediti, ta si mora zemljo globoko prekopati, v gredice razdeliti in potem seme po vrstah za črevelj narazen polagati. Brž ko so drevesa 2—3 leta stara, se presade na mesto prihodne svoje namembe. Ali pa se tudi v drevesnici, ko so 2—3 leta stara, presade in potem z žlahtnimi sortami požlahtnijo, kar se najbolje s cevkanjem ali piščalkovanjem godi. Nekteri jih pusté, da divji rastejo, in jih še le pozneje, ko že začno roditi, prežlahtnijo. Tako se vidi,

ktera drevesa debel sad, in ktera drobičken rodijo, in le ta se požlahtnijo.

Če mlada drevesca nekoliko let stojé in nič kaj veselo ne rastejo, je dobro, ako se drevesca nad zemljo porežejo, na kar navadno več močnih vršičkov poženo, katerih se pa le najmočnejši pušča, da kot prihodnje drevo močno naprej raste. Tako zasajeni kostanjevi zasadi, hitro rastejo in v 20 letih že obilno rodijo. Samo po sebi se razumeva, da se morajo taki nasadi precej gosto zasajati in slabejša drevesca, brž ko se veje drevesc med seboj dotikati začno, izdreti. Drevesa, ki samotna in prosto vzraščajo, ostanejo večidel nizko deblata in imajo tudi le bolj trščate in malo rodovitne krone. V naših krajih se kostanj ne zasaja toliko zaradi lesa, kolikor zaradi sadu. Kako se kostanje rabi je obče znano. Ali se kuha za prihuho, ali se nadevlejo s pečenim kostanjem pečene goske in druga pečena perutnina, ali se slednjič povziva kuhano in pečeno kostanje samo za se. Na Laškem meljejo iz kostanja tudi moko. Ko dozori, kar se najbolj na tem pozna, da ježice začno rezati in zrelo kostanje iz njih kapati, se z drevesa spreklja, ali sklati, zbije, še boljše pa na drevesu pusti da samo skopa. S stepanjem se veliko rodovitnih vejic zbije, kar je obrodku prihodnega leta na veliko škodo. Kar se sada v ježicah zbije ali sklati, to se v suhi kleti ali na drugem mrazu varnem kraju v ježicah hranuje, kjer se kostanje prav dolga v zimo dobro ohrani. Včasih se da kostanje tako noter do spomladi ohraniti. Izključnjano kostanje se drži le do novega leta.

Izluščeno in v peči posušeno kostanje se da prav dolgo hraniti. Za kurjavo je kostanjev les nekoliko manjše vrednosti ko hrastov, za stavljenje pa slasti v vodo in pod zemljo je pa boljši ko vsak drugi domačih lesov. Kostanjevo kolje k drevesom ali v vinograd stoji včasih po 15 let in vendar v zemlji še ni pregnjito. Ravno tako služijo tanke pa visoke mladike ko rajlce za hmelj in pa za to, da se obroči delajo iz njih, prav dobro. Za sode pa je kostanjev les naravnoč izvrsten.

Kostanj tudi že star, posekan, rad in močno iz parobka poganja in je toraj za nizke gozde, ki se imajo v 15—20 letih podreti, boljši ko ktero drugo drevo; kajti zgodi se, da že prvo leto po posekanji do 5 čevljev visoke mladike požene in v 15 letih do 30 čevljev visoke in po 3 palce debela drevesa, kar nobeno drugo drevo ne stori. Zato priporočamo to drevo, da se ga naši kmetovavci, tam kjer dobro stori, poprimejo in pridno zarezajo in zasajajo. Drevo, tam, kjer mu zemlja in kraj godi, proti mrazu ni občutljivo. Vendar pa v mrzlejših krajih drevo manjši in drobnejši sad rodi in je tam le bolj zaradi lesa, ko zaradi sada v čislih.

Za napravo umetnih vrtov tako imenovanih parkov je kostanjevo drevo ne le koristno, ampak

zlasti v cvetu in jeseni jedno najlepših dreves, ki podaja kraju nekako milejši obraz in spominja na južne pokrajine. Zato si tudi malarji radi izberejo kostanjevo drevo posamezno in v celih gručah, da ga malajo.

Kako se dobro kiselo zelje naredi.

M. Zelje, ki se je s polja domu pospravilo, se ne sme brž v kadi zrezati, ampak pustiti se mora, da se najmanj kakih štirinajst dni na prikladnem mestu obleži. Za kiselo zelje je pozna sorta bolj priležna ko pa rana ali pricajtna. Na dalje se zelje ne sme predebelo zrezati. Vzame se potem jednakoširoka kad ali posoda, najboljša je iz hrastovega lesa, ker taka najbolj dolgo trpi in ne toči. Velika naj bode po potrebi. Posoda se postavi na prilično mesto, najboljša v suho klet, v kateri je kolikor mogoče čist zrak. Ko se začne zelje rezati, se vzame na 100 litrov rezanega zelja 1½ kilograma soli, 100 gramov kumine, 50 gramov novih brinjevih jagod, ki se mora vse prav dobro med seboj pomešati, potem jedna kutina, ki se na tanke drobljance zreže. Potem ravnaj takole: Najprej se vsuje okoli 30 litrov rezanega zelja v posodo, ta plast zelja se trdno stepta, na njo se potrosi plast gori povedane začimbe, na kar zopet plast rezanega zelja sledi, ki se zopet trdno stepta, z začimbo potrosi in tako naprej, dokler da je posoda polna. Vode ni nič treba. Na to se zelje v posodi s primernim pokrovom pokrije, prav težko obloži s težkim snažnim kamenjem. Zdaj se zelje najmanj 4 tedne pri miru pusti. Pod gornjim robom posode, ko se je zelje že vsedlo, se luknja izvrti, da more nepotrebna in odvišna voda skozi njo odtekati. V štirih k daljšemu v petih tednih je zelje godno, se odvezne, s čisto laneno rjuho pokrije in zopet obteži. Ko se v zelju ne dela več voda sama ob sebi, se nje, ko se je zelje primerno obtežilo, toliko čiste naliže, da blizo 3—4 centimetre visoko nad zeljem stopi. Zelje se mora pa vsakokrat, ko se kaj iz kadi vzame, osnažiti, obtežiti in politi. Če bi bilo pa to koma presitno in premudno, se ga more nekoliko več na enkrat, kolikor se ga pač na teden potrebovati misli, iz kadi vzeti, ki se sme sicer manj obtežiti, pa obtežiti se vendar mora. Tako narejeno zelje se na hladnem in suhem kraju drži več let in ne zgubi nič niti na okusu, niti na dobroti. Snaga pa je pri narejanju in hranjevanju zelja neobhodno potrebna reč.

M. Kako rijaste madeže iz lanenine čisto odpraviti. Rastopi se nekaj malega kositerjeve soli ali kositerjevega klorira (Zinnsalz, Zinnchlorür) v vodi in z vodo se rijasti madeži v lanenini peró. Brž ko so se madeži izprali, se mora pa lanenina dobro v čisti vodi izplakniti, sicer bi imenovana raztoplina lanenini škodovala. Tudi oksalna kislina in sol iz zajčje ali kisle detelje se sem ter tje rabi za izpiranje železnih madežev

iz lanenine, vendar pa ti dve stvari ne odpravljate tako naglo madežev, ko prej povedano sredstvo. Če se pa po železni riji onemadeževana lanenina dobro zmoči in potem in prav čisti kositerjevi žlici v močni raztoplini oksalne kisline izpira, tako to odpravljenje železnih madežev močno pospešuje. Kositer namreč tudi tukaj na taki način mnogo pripomore.

M. Grašična moka dobra paša bučelicam. Znano je, da morajo bučelarji rano spomladi, ko ni še nobenega ali saj premalo cvetja, pšenično ali rženo moko bučelam pokladati, da jim tako za delo in mladiče potrebni cvetni prah nadomestijo. Angličani so skusili, da je grašična moka boljša za to svrhu nad vsako drugo moko. Angleški bučelarji se zdaj sploh le te moke poslužujejo in jo spomladi svojim bučelam pokladajo.

Dopisi.

Od sv. Petra pri Mariboru. (Skušnja v obrtnijski dekliški šoli.) V pričo staršev, duhovnih in posvetnih prijateljev šolske mladine je bila preteklega mesenca v obrtnijski dekliški šoli pri sv. Petru polletna skušnja. Mirno pa mično izpraševanje č. ss. učiteljic, v katerem se je posebno dopadlo združevanje ali koncentrovanje sorodnih reči, umni in živi odgovori manjših in večih učenk v lepi gladki slovenščini pa tudi nemščini, mile pesni in petje, ktero uči skladateljica, pesnica in pevkinja č. s. Frančiška Grizoldova, napravilo je veliko veselje. Prileten mož, Nemeč, je rekel svojemu sosedu ponosen na lepe odgovore neke učenke: „Ta je bila moja hči!“ Kakor znanje, tako je tudi obnašanje hvalevredno. Pri vsakem odgovoru, pri vsaki priložnosti se je videlo, da so si učiteljice zaslužile zaupanje, spoštovanje in ljubezen svojih učenk, kar je tudi najboljše pomoč, da se otroci tadi radi učijo. Na prašanje, ali se hčerka doma kaj uči ali ne, odgovorila je viničarica: „Ko deklina iz šole pride, tiči že v bukvar ali pri nogovici.“ Tudi oprava je bila snažna, čedna in spodobna, kar se pri tolikih siroticah ne da lahko doseči in priča, da imajo učiteljice tudi za to stvar dober in tenek pogled. Po dokončani skušnji je dobilo dosta pridnih učenk lepe spominke svoje pridnosti. V posebni hiši je bilo dosta mnogovrstnega obrtnijskega blaga. Tu so bile reči, ki jih potrebujemo vsak den, tam zopet take, ki služijo za veselje, kakor nežno narisane podobe, lepo prepleteni zglavniki in celo šopki iz drobnih pisanih in belih rožic, kakor bi rastle. Če pregledamo vse, moramo veseli reči, da se v tej šoli nê bistril samo um in blažilo srce, temuč da so tudi roke pridno delale. Zato pa se zbirajo tu ne samo učenke domače fare, temuč tudi iz fare sv. Marjete, sv. Martina in družih še daljših krajev, kakor Ptujске gore, Sevnice, Retine (Frohnleiten), tako da je bilo letos

v obeh razredih črez 200 učenk. Slava in zahvala zmožnima in vajenima učiteljicama č. s. Ludvini in Frančiški za skrbno in lepo učenje, slava in zahvala vsem dobrotnikom, posebno pa od vseh spoštovanemu g. kanoniku Marku Glazerju, možu neminljivega zasluženja za cerkvo in šolo.

Od sv. Petra pod sv. gorami. Minoli so sveti dnevi velikanskega proščanja na sv. gori, ki je bila letos ob mali gospojnici zopet obilo obiskana. Nad 40.000 častivcev je sv. goro od 5.—15. sept. obiskalo in 4000 sv. zakramente prejelo. Mile pesmi v čast najsvetejšemu Zakramentu in našej ljubej Gospej so se razlegale noč in dan daleč v okrogu iz ust pobožnih romarjev pri- in odhajajočih. Cerkev stoji na hribu, okoli 1800 črevljev visokem, v sredi senčnih logov na strmi pečini, obdana od 4 manjših kapelic. Kraj je toraj za pobožnost pripraven, da se ni bati posvetne zijave. Ker so se ljudje pri vsaki pridigi na shrambo svojega imetka opozorili, vklub velikej stiski ni bilo znamenite zgube in tatvine. Prvi majnši shodež je 24. maja Marije pomočnice, kojega se večinoma okoličani udeležijo, h drugemu prihajajo 4. avgusta: (Marija snežnice, ali kakor ljudstvo veli o Božjem licu), razun iz bližnjih župnij, od Ptuja in Maribora. Posebno zaobljubljeno procesijo imajo romarji od sv. Lovrenca na ptujskem polji, od koder skoro vsaka hiša svojega zastopnika odpošlje. O mali gospojnici trpi svečanost od 5. do 8. septembra vsaki dan z dvema slovesnima opraviloma in na večer se pridiguje in večernice služijo. Ker so celo osmino popolnoma odpustki, se vsaki dan 30—100 pobožnih udeležij sv. zakramentov in osmi dan h sklepu z zahvalno pesmijo je navadno črez 500 spovedanih in obhajanih. Da se cerkvena lepota ohrani in potrebni stroški za popravila preskrbijo, darujejo sosedni okoličani iz Bizelskega, Pišee Sromelj in sv. Petra prosto možno bernjo. Pred 2 letoma pa so nekteri domači rogovileži — brž ko ne podhujskani, pri okrajnem glavarstvu prošnjo vložili, naj se omenjena bernja prepové, kar se je res zgodilo — pa zadnji 2 leti zopet na vsakokratno posebno prošnjo župnega urada dovolilo. Med omenjenimi prošniki je bil prvi podpisan nek oštirjaš, ki blizu cerkve svoje vino romarjem toči. Naj bi vendar slavni katoliški knez Windischgrätz temu liberalnemu kmetu oštarijski prostor na svojem posestvu odrekel! Kaj ta drzni človek vse počenja, to skoro ni verjetno! Hitrej ko ga iz oštarije potisnejo, tem boljše bo za vse — tudi za njega!

Od sv. Tomaža nad Veliko nedeljo. (Velika nesreča) se je zgodila 26. t. m. v Rakoveih, vesi naše fare; 5letni otrok Blaža Kukovca, kmeta, se je igral z žveplenkami, in bil kriv, da je bilo v kratkih minutah vse poslopje omenjenega kmeta v plamenu. Vse pridelke, ktere je pod streho spravil, živež za ljudi, pa tudi živino, obleko itd. — vse je nepremagljivi ogenj požrl. Posestnik je bil sicer pri neki „banki“ zavarovan, a denarja 2

leti že ni poslal. Od nje bo tedaj malo pomoči imel pričakovati. Pretečeni teden je nek kmetski brat svojega staršega, omoženega brata z dolgim nožem v prsa dregnil, ker ga je ta opominjal, da naj svojo grdo zadržanje med tem, ko se pozna božja služba opravlja, zunaj cerkve opusti. Obnašanje naših domačih fantov zunaj cerkve med sv. mešo faranom res časti ne dela!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Bismark je v sredo 24. sept. zapustil Dunaj, cesar so se odpeljali na lov, prihodnji namestnik grof Andrassyjev, namreč baron Haimlerle, pa na Italijansko, da vzame od kralja slovo, ker je bil pri tem kot avstrijski poslanik. Da pod grofom Taaffejem vleče bolj konservativen veter, to nam kaže, da je na jegov nasvet v gosposko zbornico cesar poklical 18 gospodov, večji del samih konservativcev in domoljubov, znan liberallec je le eden, namreč baron Tinti, eden je luteran, eden pa jud, namreč dunajski borzijanec in bogataš baron Königswarter. Liberalcem je to premalo tolažbe in se jezijo. Dne 7. okt. začne novi državni zbor delovati. Kranjski slovenski poslanci so sklenoli grof Taaffejevo ministerstvo podpirati, ako se bo Slovanom djanski kazalo pravično. Deželni zbori baje letos ne pridejo na vrsto. Vojaško postavo hoče ministerstvo podaljšano imeti vsaj na 3 leta. Werndlove puške so začeli predelavati tako, da bodo streljale na 2100 korakov, do spomladi dobijo vsi lovski bataljoni takih popravljenih pušek. Ogerski državni zbor začel je zborovati 2. okt. V Križevac na Hrvatskem v tamošnje gospodarsko šolo odpošlje vojvoda Württemberg več Bosnijakov na deželne stroške. Od Spljeta v Dalmaciji dela neko angleško društvo železnico v Mostar. V Nevesinjah vzdignilo se je več nezadovoljnih kristijanov zoper naše vojake in uradnike. Prišlo je do krvavega, 11 kristijanov je bilo ustreljenih; Hadži-Loja je obsojen na 5 let v ječo in so ga odpeljali v zapor v Terezin na Českem. Od vojske v Bosni bo nekaj vojakov šlo na odpust; za vsem 10 bataljonov in 2 bateriji. Za pozidanje katoliške cerkve v Sarajevu, daroval je zagrebški kardinal in nadškof Mihajlovič 500 fl.

Vnanje države. Med Rusi in Afgani stanujejo divji Turkomeni, očetje Turkov in Magjarov, sami roparji. Iz Perzije si naropajo veliko tisoč ljudi, ki jim morajo kot sužni rabotati. Zadnja leta so tudi ruske trgovce napadali. Na to je ruski car odposlal po Hvalinskem morji vojsko nad tolovaje. Lazarjev bil je poveljnik in vojake izbarkati dal ob reki Etrek. Po njegovej naglej smrti komandira general Lomankin. Ta je na Turkomene trčil najprej blizu Heoktepe, potem pa v zašancanem taboru pri Dengitepe. Tabor je branilo 30.000 divjakov. Ruski kanonirji jih brž obsipljejo s kroglijami, potem pa udarijo pešaki in

vzamejo prednje šance, noč jim ustavi krvavo delo. Drugi den najdejo Rusi tabor posejan s tisoči in tisoči mrtvecev, a živi sovražniki so pobegnoli; boj je moral biti precej trd, ker imajo Rusi 7 oficirjev in 178 vojakov mrtvih, a 16 oficirjev in 234 vojakov ranjenih. Sedaj bodo Rusi kmalu prišli v Merw in Herat, ki je uže v Afganistanu. Angleži se tega močno bojijo tem bolj, ker so se Rusi pobotali s Kitajci in tem proti izplači 5 milijonov rubljev dali trgovsko mesto Kuldžo nazaj. — V Afganistanu pa se Angleži sedaj bližajo Kabulu, vladar Jakub-Khan je k njim pribežal. Ulovljenega Cetevoja, kralja Zulu-Kaferškega, pa peljajo sedaj v London na ogled. Turški sultan je hotel v Balkan vojsko poslati, si je pa odmisllil, zato pa je 2 bataljona v Plevlje poslal, kder so tudi avstrijski vojaki nameščeni; turška zastava plapola zraven avstrijske; res čudnih dnij smo čakali! Magjarom in turkoljubom mora srce samega veselja polno igrati. — Bismark daje po svojih novinah hudo udrihati po Rusih, ti mu odgovarjajo jednako. Ali to vendar ne brani, da se nebi Bismark in Gorčakov v Berlinu obiskovala in pogovarjala. Kaj je to? V Belgiji imajo vse fare svoje katoliške šole, v dvema mesencema so to dognali, državnih freimavrskih šol je uže 500 praznih. Nov dokaz, koliko premore katoliško verno ljudstvo, ako ima odločnih in hrabrih vodnikov!

Za poduk in kratek čas.

Čuden par bočkorov ali šolnjev.

II. Drugo jutro izide ogledovat se po mestu, nebi li se dalo kaj prav po ceni kupiti, poznej pa drago prodati. Ravno ta dan ribili so neki ribiči, in ko nastavijo mrežo kraj Abu-Kasemovega hrama, očutijo naenkrat v njej nekaj silno težkega. Izvlečejo mrežo, in mamica jih spopadne, ko zagledajo, čemur se nikdar niso nadali, — Abu-Kasem-Tamburove bočkore, ki so se svojimi cveki v mrežo zamotali. Strašno razdraženi čez tako ribo, počnejo grozno psovati in preklinjati. Konečno nje popadnejo pa hajd ž njimi skoz Tamburova okna, in na nesrečo zadenejo v največe kristalne steklenice, nemilostivo razbijejo jih na sto kosov, rožna voda pa se razlije in razteče do kaplje. Kako je bilo starcu pri srcu, ko je zvečer domu prišedši stopil v svojo sobo, opazil polomljena okna, razdrobljene krasne steklenice, dragoceno dišečo vodo razlito, in sred hiše nesrečne svoje stare bočkore! Zgrabi se za kalpak, vrže ga z glave na tla, počne se po prsih tolči, trgati in pipati brado in lase, in tako javkati in nevoljevati, da so sosedi pritekli gledat, kaj se je dogodilo. Uvidevši to prikazen, čudijo se, in kakor je to pri takih okolnostih navadno, tudi smejejo. Ko pa so se do sitega nasmejali, in resnobno o tem dogodku razmišljevali počeli, sprevideali so vsi, da se s temi šolnji ni šaliti, in da

mora nekak nečisti duh v njih tičati in ž njimi ravnati. Ha! reče naposled nek stari hodža ali molec, to je uprav ono, kar sem jaz nekđaj v nekoj braminskoj (bramini so paganski svetci v Indiji) knjigi čital, da se v haljine, ktere se odveč dolgo nosijo, sevlaži duša kakega hudobnega človeka, in da se one tako povampirijo („zvürčijo“). To je pač res! rečejo vsi soglasno, pa kaj bi druga bilo? Tu ni druge pomoči ko: šolnji morajo se dobro posušiti, potem sežgati in pepel, kedar od juterne strani veter vleče, razvejati. Zdaj jih vzame siromašni starec, pogleduje jih solznatim okom, in dvomljivo z glavo mahajé dene nje na streho proti solncu, da bi se najpoprej tam dobro osušili. Drugi den zbere se sosedska deca in začnejo se pod onoj streho igrati. V uprav tistoj dobi pribežala sta tudi dva mačaka, stirjavata in kavzata se po strehi, porineta na zadnje šolnja raz strehe, in ta padneta dvema dečkoma na glavo in hudo ranita. Dečka začneta se dreti in jokati, očetje pribežijo, poberejo šolnje in dečka s krvavima glavama, in grejo h kadiju na tožbo. Kadija dade posestnika šolnjev k sebe dozvati, in pita ga z grozovitnim glasom: „Poznaš ti to grdobno pošast?“ Ah gorje mi! Poznam njo, da se Bog usmili! Kaj pa tukaj delajo ti nesrečni šolnji? odgovori žalostnim glasom. V kratkem da rečemo: tudi zdaj rešil se je batin s težkimi denarji, šolnje pa — je dobil nazaj. Da bi se vendar enkrat znebil vseh nadlog in neprilik, zamota jih v neke cunje, povije culo z vožjem, in ko se je zmračilo, odide v svoj vrt, in nje zakopa globoko v zemljo. Nekdo od sosedstva pa ga je zapazil pri tem delu, in misleč da si je Abu-Kasem Bog vé kaj dragocenega skrill, ukrade se v noči prek plota, izkopa culo, zasiplje jamo, poravna zemljo in odide s tajnim zakladom. Ko pa je doma culo komaj živ razvezal, opazi, kako se je opekel, zveže to gujusobo zopet in vrže njo v skriven jarek, v kateri so mestne pomije vlivali. Nekoliko dni potem bila je silna ploha, in rečena cula obtiči v jarku, okoli nje nakupi se blata, jarek se zapše, voda se zajezi in vdere v kleti in pivnice, in tako mnogim veliko škode napravi. Pozovejo se zidarji, da pregledajo in očistijo jarek, pa da presodijo in rečejo, kaj je uzrok, da se je bil zaphal. Pri tej priliki najdejo med drugoj nečistočoj tudi taisti zamotljaj in ga odnesejo kadiji, ki ga da razvozlati in hajd po Abu-Kasem-Tambura. Koža se mu je ježila, ko je vstopil v sodnijo in zapazil svoje bočkore. Hudirjev človek! zadere se kadija nad njim, reci, kajti prav za prav nameravaš s temi bočkori? Zdaj moraš toliko škode plačati. . . . Častiti kadija! odgovori Abu-Kasem, zdaj že vidim, da s temi šolnji nekaj ni v redu, ker so tudi od ondot izišli, kder sem jih bil zakopal. Vse bom plačal in pretrpel, kaj koder pravičen sod izreče in mi odsodi, samo edino to prosim: reši me za božjo voljo te nesrečne pošasti. Oslobodi me od teh mojih največih sovražnikov

in ne davaj mi jih več nazaj. Kadija se sam ni mogel ubraniti smehu, in ko je Abu-Kasem vso škodo poravnal, dade one čudne bočkore nekam odnesti, njemu pa svetuje: naj od zdaj ne nosi več pre odviše dolgo starih šolnjev!

Jožef Žitek.

Smešničar 40. Leta 1848. raznesel se je glas po cesarstvu, da so narodi dobili konstitucijo. Kaj je to, popraševalo je mlado in staro? Vprašava-jočim kmetom je v Savinjskeji dolini nek grajščin-ski gospod reč tako razložil: „glejte, dobili smo konstitucijo, to se reče: do sedaj je bil vsak kmet pes, zanaprej smo pa vsi — „glijh“. J. O.

Razne stvari.

(*Svitli cesar*) so šoli v Čerbergu na Koroškem 300 fl. podarili.

(*Slovenska tiskarna v Mariboru*) prej last g. profesorja Pajka je prešla v last g. Karola Lorenca. Tudi se je preselila na stolni trg (Domplatz) v g. Manihovo hišo šte. 11. Ondi se sprejemajo naročila pa tudi „Slovenski Gospodar“ dobiva.

(*Kat. podp. društvu v pomoč šolskim sestram*) v Celji so darovali: Po čast. gosp. J. Bezenšku blago-rodna grofica Teodora Rumerskirch v Gradcu 50 gold. Čč. gg. Vekoslav Šijanec, kaplan v Šmartnu v Rožni dolini 2 gld., Ed. Janžek, kaplan v Pod-sredi 2 gld.

(*Nesreča.*) V torek 23. sept. je na celjskem kolodvoru nalagal Anton Stepišnik, kmečki sin iz Škoflje vesi, hlode na voz; kar se hlod zmuzne na njega, mu prebije črepinjo, da pri priči mrtev obleži.

(*Nedeljsko šolo*) nameravajo v Ptujji osnovati za trgovske učence in praktikante. Bi tudi dru-god kazalo.

(*Železnica iz Spod. Drauberga do Wolfsberga*) v Lavantskeji dolini je 38 kilometrov dolga, je stala 2,400.000 davkeplačiteljskih goldinarjev in se bo 4. okt. po njej začelo voziti.

(*Živinske gine*) razsajajo po gornjem Drav-skem polji, v št. Janževskeji župniji je ta bolezen uže kakih 40 goved zadušila.

(*Ustreljeno našli*) so kuharico Eugen Seeder-jevo, žagmeštra na Vranskem. Pravijo, da se je z revolverjem igrala in usmrtila.

(*Strelna udarila*) je v Janez Vogrinečevo gospo-darsko poslopje v Juvancih pri Ljutomeru in požgala.

(*Surovež*) J. Ferk, viničar v Grušovi marib. okraja, je staro žensko tako neusmiljeno v svojej pijanosti sklal, da je reva v smrtnej nevarnosti.

(*Dolgo božjo pot*) opravilo je več pobožnih oseb, ki so iz Lehna v Ribniški fari Mahrenberškega okraja procesijo imeli na Sladko goro na praz-nik: male Gospojnice. Pišejo nam, da so se vrnoli jako zadovoljni.

(*Umrl*) je v Mariboru mnogo poznani trgovec, Roman Pabner, 74 let star.

(*Veverica smrt zakrivila*) je posestniku F. Roškarju v Grušovi marib. okraja. Veverica mu je ušla na oreh, on pleže za njo, padne iz drevesa, dobi 12 ran po glavi, zlomi nogo in po 6dnevnem trpljenji umerje.

(*G. Jurij Kaas*) bivši gimnazijalni profesor v Gradcu je postal ravnatelj mariborskega učitelj-skega pripravnišča. Da bi se bil konkurs razpisal, na slovenščino ozir jemalo, o tem nismo ničesar slišali.

(*Grozde krađejo*) okoli Maribora in v mesto prodavat nosijo razni postopači in kradljivke prav marljivo in slobodno.

(*Razstava v Lipnici*) je bila izvrstna in dobro obiskovana; v nedeljo 28. sept. bilo je 13.000 ljudi v razstavi.

(*Obsojen*) je bil v Celji Filip Kristofič zavolj požiganja na 6 let, Ed. Gottsberger, poštar Hrast-niški, zavolj tatbine na 1 leto, oženjeni Luka Čreš-nar in neoženjena Lojza Gorenjak pri sodniji v Konjicah zarad pohujšljivega življenja na 3 me-sence v ječo.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

Papirna renta 67.90 — Srebrna renta 69.15 — Zlata renta 81.20 — Akcije narodne banke 840.— — Kreditne akcije 268.— — Napoleon 9.31 — Ces. kr. cekini 5.57 —

Loterijske številke:

V Gradcu 27. sept. 1879. 80, 28, 15, 58, 23.
Na Dunaju " " 17, 60, 75, 7, 5.
Prihodnje srečkanje: 11. okt. 1879.

Oznanilo.

Pomoč v denarnih, pravnih, kupčijskih in drugih rečeh; pisarije in pravdni sveti zastonj, državni lozi i agentne službe. „Novi časnik“ za celo leto le 1 fl. — Nar. povédke 1/2 fl. — Loto skrivnosti 1/2 fl. — Posojila po 5 1/2 0/0. Tudi službe vsem, ki pisati znajo, hitro v 14 dneh priskrbi

Fr. Peterlin, Vega ulica 10. Ljubljani.

Železna ognjišča

in jih posamezne dele, potem

peči

iz plehovine ali litega železa,

nagrobne križe

priporoča po najnižjej ceni

Danijel Rakuš-eva

ŽELEZARIJSKA KUPČIJA

v Celji, v graškeji ulici.

1-8

Tužnim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem vest, da je gospa

Antonija Mastnak

24. sept. t. l. po sprejemu sv. zakramentov za umirajoče v 79. letu svoje starosti umrla. Nam nepozabljivo ranjko priporočamo vsem v blagi spomin.

V Laškem trgu 26. sept. t. l.

France Orožen,
zet.

France Orožen, approb. cand. prof.
Emil Orožen stud. jur.
Aleksander Orožen, davk. prakt.
vnuki.

Sejem.

Naznani se, da bo na dan sv. Simona in Jude, t. j. 28. oktobra pri sv. Tomažu velik živalski sejem, h kateremu so vsi kupci obilno povabljeni.

Sv. Tomaž pri Velikej nedelji 28. sept. 1879.

Franc Škrlec.

Naznanilo.

Živalski sejem, kateri je zavolj slabega vremena pri svetem Lovrencu na Drav. polji 29. sept. izostal, se bo prihodnji torek, t. j. 7. t. m. vršil. Kupci in prodajalci so uljudno povabljeni.

Vodošek, srenj. predst.

Mlatilnice,

najnovije, izvrstno sestavljene, potem jako po ceni pa tudi mnogo boljše od lanskih rezne mašine za rezanje živalske krme, enojni pa tudi dvojni plugi, brane, čistilnice za zrnje, trijerji in sploh vsakovrstno kmetijsko orodje,

stare železniške šine za porabo pri stavbah, za poprečne droge pri obokih, dalje

železno - cink - bakreno plehovino,

ključarsko stavbensko spravo,

okove za okna in dveri, železna ognjišča, vrata iz kovanega in litega železa, križe, lepe peči iz litega železa, ventile in spravo za studence ali štepihe, kuhinjsko spravo, kotle iz železa in bakra,

vsakovrstno orodje za delavce,

debelo pozlačene križe nagrobne, medene mrtvaške truge ali rakve, itd. itd.

na veliko izbiro in po najnižkej ceni prodava

Wogg in Radakovits

8—10

trgovina z železjem „pri zlatem sidru“ v Celju.

Zunanjim naročilom se takoj ustreza in, če se želi, depošljejo tudi cenilniki in proračuni brezplačno.

PRESELITEV!

3—5

NAZNANILO.

Podpisani si čestitamo slavnemu občestvu uljudno naznaniti, da je naša Zaloga sukna, platna, rokodelskega, modnega blaga in šivalnic od dnešnjega dne naprej na

Velikem trgu, na voglu poštna ulice števil. 38.

v hiši g. Jožef Kostajevij ter prosimo nadaljšnjega blagovolja. Zahvalivši se za skazano nam 12letno zaupanje v našem starem stanovanju v poštni ulici št. 36 javljamo se najuljudneje.

V Celji dne 15. sept. 1879.

G. SCHMIDL & COMP.

POŠTNA ULICA ŠTEV. 38.

POŠTNA ULICA ŠTEV. 38.

PRESELITEV!